Anul XXXII. Orăştie, la Anul-nou 1933. Preţul cu Foaia interesantă 3 Lei Nr. 1

LIBERTATEA

FOAIE PENTRU POPOR
Director: Pr. IOAN MOŢA

PREŢUL DE ABONAMENT:
Pe 1 an 120 lei; pe 1/2 60 lei; pe 1/4 30

Redacţia şi Administraţia:
ORĂŞTIE (jud. Hunedoarei)

APARE JOIA
Redactor resp.: Dr. ION I. MOŢA

Cu încredere şi nădejde

să intrăm în Anul-nou! Dar şi cu ochii mari deschişi!

Adevăr adevărat a spus înţeleptul care a zis, că: *„Nădejdea când ne părăseşte, ea pleacă să ne sape mormântul...“*

Băgaţi de samă, fraţi Români şi creştini, că azi prea multe vorbe hotărâşe cu desnădejdea, se aud din atâtea guri.

De unde vine aceasta? De acolo, că marea vieţii într'adevăr s'a tulburat până în adânc prin uriaşul război prin care trecu lumea, şi până azi valurile ei, încă nu s'au liniştit. Iar noi cei din luntrile plutitoare pe ea, suntem ca învăţăceii lui Iisus, care văzând marea învolburată în jurul lor, au început a striga: — *„Învăţătorule! învăţătorule! pierim! mântueşte-ne!..“* — Şi învăţătorul a certat valurile şi pe învăţăceii săi, valurile s'au supus şi s'au liniştit, iar învăţăceii au fost certaţi pentru puţinătatea credinţei lor, pentru frica ce au lăsat să se facă stăpână pe inimile lor!

Aşa suntem şi noi azi, ca acei învăţăcei. Dar să şi facem ca ei: Să ne întoarcem cu sufletul şi cu nădejdea *spre Învăţătorul*, care, ca şi atunci, Domnul valurilor şi a tăriilor şi a inimilor este. Spre El îndreptându-ne, să-L chemăm: *„Mântueşte-ne!“* şi El ne va mântui, întărind întâi *credinţa* noastră, *nădejdea* noastră, şi prin ele uşurând toate zilele vieţii noastre! Căci dacă e drept că suntem cercaţi de mari nevoi şi primejdii, ştim şi aceea, că acolo, *unde primejdia e mai mare, e şi D-zeu mai aproape!*

Şi, aşa ne vin veşti din ţară şi din afară, că şi valurile mării tulburate a vieţii noastre, încep a se domoli, a se îmblânzi, şi pe noi spre viaţa cea dorită, cu pace şi cu sporire a ne apropia.

In acelaş timp însă, viaţa ce începe a se îndrepta, ne mai cere un lucru: A fi cu ochii mari deschişi, privind printre noi şi în jur de noi, — ca ispitele şi relele ce pândesc pe la hotare şi pe la cotiturile drumurilor, să nu ne afle nepriceputi şi neajutorati!

In acest semn — vom putea avea un *An-nou mai bun*, dacă nu chiar fericit, cel puţin *mulţumit*.

Ceea-ce tuturor cetitorilor şi tuturor fraţilor nostri Români şi creştini, din inimă le dorim!

Oglindirea datinelor strămoşeşti.

Ca şi în alţi ani, ziarul „Universul“ a pus la cale o mare producţie de coruri şi colindători, cari, în minunata sală a „Ateneului Român“, să facă să se vadă şi audă de marele public din Bucureşti, toate frumoasele noastre datini de Crăciun, rămase nouă din bătrâni.

Sala Ateneului nu mai putea cuprinde lumea ce a mers să le privească. Şi a avut ce vedea: Nu mai puţin ca 30 de cete de colindători s'au perândat pe marea scenă, colindând tot alte şi alte colinzi, de prin felurite văi şi cătune ale ţării. Celele erau formate cele mai multe din elevi de Liceu de prin acele ţinuturi. Au plăcut nespus de mult „Colindul“ colindat de elevele Azilului de fete „Elena Doamna“, apoi puernicul cor bărbătesc al studenţilor cu „Bună dimineaţa la Moş Ajun“. — Şi celelalte.

După producţie, toată lumea s'a îndreptat spre Palatul Regal, câteva coruri, cele mai alese, intrând în palat şi colindând Regelui şi Voevodului Mihai. De aci au plecat la Patriarhie, colindând Patriarhului.

Peste tot au stârnit bucurie sufletească mare.

— Şi la noi, la Mitropolia din Sibiu, se face acelaşi lucru de laudă: Corul Academiei Teologice dă câte un mare Concert de colinzi, în frumoasa Catedrală. In alţi era a doua zi de Crăciun. In anul de faţă s'a dat Duminecă după masă nainte de Crăciun. Se cântă minunatele noastre colinde, frumos alese şi îndreptate, în faţa lui. Preasfinţitului Mitropolit şi a unei lumi numeroase, venită să-şi adape sufletul la frumseţile lor.

O veste mai făgăduitoare.

Se ştie că în toamnă, în vremea guvernului d-lui Vaida, tarii şi marii dela Liga Naţiunilor, au răspuns la cererea României, de a-i mijloci un împrumut care să uşureaze grelele stări din ţară, că — numai aşa, dacă România primeşte o samă de „controlori“ pe care ei de acolo îi vor numi, cari să cerceteze cum se foloseşte împrumutul, şi oarecum ei să hotărască pe ce să fie folosit.

Dl Vaida a răspuns: Asta una nu! N'a căzut ţara asta, nici pe urma tuturor lipsurilor, aşa de jos, ca să se supună la „controlorii“ din afară, pentru ce face ea în casa ei. Avem noi controlul nostru legiuit.

Şi a respins ajutorul străin legat de astfel de umiliri.

Veni guvernul d-lui Maniu. Cei din afară îşi repetară aşteptarea: ajutor cu „controlori“. Dl Maniu le răspunse la fel: Aşa nu. De controlori nu putem nici auzi. Cu condiţii (legăminte) omeneşti, primim ajutorul, ne chiar bucurăm de el, — dar aşa, mai bine ne lipsim.

Şi-au zis atunci cei cu lanţurile groase de aur pe burtă: Nu ne primesc. Se lasă mai bine aşa în năcaz. Dar asta nu e rău numai pentru ei, ci şi pentru noi. Intr'o zi n'or mai putea plăti! Mai bine ar fi să-i ajutăm ca să prindă putere, că aşa ne vor putea plăti mai departe, şi va fi bine nu atât de ei, cât — de noi...

Şi acum trimiţând guvernul pe un sol al său, pe d. Ministru Lugojanu, să desbată cu cei cari ar putea da Românei o mână de ajutor bănesc, — aceia au slăbit din aşteptările lor şi spun că: — Bine, controlori nu vreţi, nu vă putem trimite. Să vă dăm dar numai *sfetnici*, cari să vă arate părerile lor, cari sunt şi ale noastre, atunci când le cereţi. Părerea lor şi sfatul lor, nu e o *poruncă*, ci un *sfat*.

Iar *în felul acesta*, scriu ziarele din Bucureşti, că guvernul e aplicat a primi ajutorul dat ţării prin mijlocirea „Ligii Naţiunilor“, — şi că acel ajutor va veni ţării în grabă.

Ba aceiaşi tari şi mari pe sacii cu bani, faţă de cari avem şi datorile cele mari mai vechi, — sunt tot mai învoiţi *să ne scadă ratele de plată* cam pe jumătate, ori *sub* jumătate.

Iaca două veşti bune, cari ne fac să primim mai cu pace şi încredere Anul-nou în care Intrăm.

Un plan care pare c'ar aduce uşurare.

— Scrisoare din Bucureşti. —

Un credincios cetitor al nostru din Bucureşti, om cu frumoase cunoştinţe şi cu gândire departe văzătoare, ne trimite articolul de mai jos care atinge un plan economic mare, ce ni se pare şi nouă, că ar fi poate cel mai bun azi, vorbind de *conversiune* şi de starea amorţită în care ea a împins *băncile* în ţară:

Pentru a le da viaţa iară, Băncile să fie statificate!

Argetoianu-Iorga au adus legea conversiunii, cu gândul că aşa ar fi ajutată plugăria în ţara, pentru a-şi veni în fire. Dar nu s'au gândit că ajutând un ram economic, ei *omoară pe altul*, care a fost de mare folos şi plugărimei, şi fără de care nici plugăria nu se va pune în curând în picioare!

Guvernul dlui Iuliu Maniu a pus legea cu pricina în cui pe 18 luni, cu gândul vădit, că în acest timp *să găsească o altă formă* care, fără a ştirbi binele voit plugăriei, — să facă să circule (umble) de nou sângele şi prin vinele azi amorţite a celuilalt ram preţios în economie: a *aşezămintelor de bancă!*

Se aud şi se vorbeşte de multe planuri ce trec prin gândurile celor azi la putere. Imi iau voe a le da şi eu un plan, care socot că ar fi, doar', cel mai ducător la scop.

Eu zic: Statul, prin conducătorii săi, a dat lovitura cea grea Băncilor din ţară prin legea conversiunii. Azi vede şi el că greşit a purces, când nu s'a îngrijit de mijloacele de apărare a băncilor de prăpădul în care le-a împins. Chiar de aceea tot el, statul, e dator a păşi la mijloc, pentru a le lua în braţele sale, sub scutul său puternic,

epre a le pune din nou în picioare şi în lucrare. Iată cum s-a văzut ce asta cu putinţă şapus pe scurt, fără multe lămuriri:

Statul şi statistice ani toate băncile, cari s'au simţit şi se simt lovite în ţinţa lor prin măsurile luate de legile din urmă!

Înţeleg prin asta: Băncile să fie declarate, prin o lege, de *asezemânte economice ale statului.* — Apoi: Băsăndu-le acolo unde se află, să le trimită un om de încredere, bun pricepător cu înţelegă-lucrător cu vechi conducători, şi — să le pună în mişcare!

Ca să redăţiţe încrederea lumii, să dea de ştire, că *averea tuturor cari au pus ceva în bancă,* în ori ce formă, ca acţii sau depunere, — *este deplin asigurată!* Nimenea nu o va perde! Statul stă chezaş pentru toate! — Acţionarilor să li se asigure o dividendă (câştig) după capitalul vărsat în acţii, 8—10 la sută, pe cari îl vor primi, fără privire la aceea că acţiile cresc sau scad în preţul lor de vânzare! — Pe depunători să-i asigure hotărât, că-şi primesc depunerile, cele mai mici îndată, cele mai mari pe rând.

Iar pentruce băncile au perdut prin tertare de datorii celor învoiţi prin lege, *statul să stee bun că le tăinarce pagubu* într'un şir oarecare de ani.

Îndată ce lumea ar şti pe Stat stând la spatele băncilor, — s'ar întoarce de nou la ele şi pentru împrumuturi, şi cu depuneri, şi ar începe umblarea sângelui în viaţa economică, azi oprită pe loc ca şi cum i s'ar fi închegat sângele în vine.

În mai multe amănunte nu intru. Ele s'ar cere singure şi s'ar arăta cari sunt de trebuinţă.

Dar *cea dintâi trebuinţă* e aceea, *ca! să se dee lumii de nou încrederea în bănci* şi băncile ajutate a-şi începe lucrările lor cât mai curând, — căci fără de ele, stăm în loc toţi cei cari ca ajutorul lor bun, cu împrumuturi dela ele, ne-am ajutat în nevoile noastre, — şi azi fără de ele, iacă nu ne putem mişca deloc, nici noi, nici ele!..

V. St. G.

Atragem luarea aminte a celor chiemeţi asupra acestui gând şi plan. Adânceacă-l, şi poate vor afla în el aceea ce toţi caută şi nu prea găsesc.

Iar pe cetitorii noştri îi rugăm: Să ne scrie şi ei părerile lor, ca ucelea să fie aflate şi auzite de celce pregătesc noua rânduire a vieţii economice.

Le facem loc cu plăcere în foile.

Gazetele din Pesta spumegă...

Puterniciile Adunări dela noi îmute Imperiul nesocotitelor cereri ale Maghiarilor, lacomi pe hotarele noastre, — au tăbărat rău foile din Pesta. Ele acţiu răcând apune la gură, Imperiul Românilor şi a Ţării lor. Îndeosebi i-a mirat şi supărat că adunarea dela Cluj a fost aşa de mărească, cu 2 Episcopi în frunte, cu zeci de profesori universitari, advocaţi, chiriţi şi tot felul de buni Români, — ca la 30.000.

Ei, surori văzători şi slabi cunoscători de stări şi oameni, credeau că adunarea dela Cluj nu va reuşi de loc, doar Clujul e o „cetate" maghiară!.. (va fi fost! fost!..). În care Valahii nu vor îndrăzni să-şi ridice prea tare glasul, de teama ungurilor din această cetate ainu Matei Corvinul!..

Ce puţin ştiutori sunt cei ce aşa credeau şi scriau, şi se supără apoi că lucrul a ieşit alt-fel. Doar erau la putere la Proceasul Memorandului, şi şi atunci au năvălit asupra Clujului 20.000 de Români, fără a avea unul macar teamă de ţanţoşii unguri de acolo. Dar, mi-te, azi, să aibă Românii teamă a intra în Clujul lor? Sau Matei Corvinul mai e al lor? De-ar fi al lor, statuia lui nu ar sta unde stă şi cum stă. Ea stă fiindcă el a fost al nostru, al Românilor. Dintre noi s'a ridicat de i-a întunecat pe toţi Regii ungari! Şi la picioarele lui, au nu e al doilea mare Roman, bănăţeanul Paul Chinezu? Iacă de ce acea statuie şi „cetatea" ei, a noastră e, şi nu ne e teamă a intra în ea ca la noi în casă!

Gazetele din Pesta sunt cărţănite foc, că noi nu ne-am spăriat de urletul de lupi flămânzi ce-l auzim pe la hotare. Pentru aceşti lupi avem noi fântele noastre, de care ei au dovedit că ştiu fugi, cum au fugit, în chip nevisat de laş, când Clujul era încă al lor, şi l'au părăsit *fără a ferfi un nasture de atilia, decum un cap de „vitez"*, câţi afiară că se apropie Dorobanţii români de ei, având la dreapta lor batalioanele de voluntari fraţi ardeleni...

Să nu uite vitezele surate dela Pesta, că ei, Ungurii, au cunoscut drumul la Bucureşti, numai *sub aripile Nemţilor,* — *dar noi ştim drumul la Pesta, deschis şi luminat numai de sâbiile noastre!*

Şi de-o fi nevoie, îl vom mai deschide.

Cu mare întârziere

dar începe statele a veni la lumina adevărului.

In Anul-nou ele intră cu alt cap, decât cel din anul trecut.

Ceitorii noştri ştiu decând şi cât am strigat noi cei mici spre cei mari, că — de vreau ca această ţară şi să ne scoată pe noi pe toţi din lipsa şi grumănţăcere în care ne zbatem, — să spună bărbăteşte celor câţorva statui nostru le e datorie: Vă vom plăti *când vom fi; vă vom plăti când vom putea,* peste un an, peste şi numai peste doi, — că nu zicem că *nu* vom plăti, dar aicum, având ani răi economici cari ne-au adus la lipsa în care ne vedeţi, *nu mai putem plăti!* — Intr'un an de răgaz, cei mult în doi, noi ai casei, ai ţării, ne venim în fire, în rânduială, şi iară vă plătim, că suntem oameni de omenie. Dar, nu ne strângeţi la plată *acum* când ne vedeţi la nevoe şi când ştiţi şi voi, că silindu-ne aşa, ne scufundaţi în oala cu zmoală fierbinte în care am intrat până în genunchi! De nu ne veţi asculta şi — veţi dori să ne ducem până în fund, — iaca vă vom spune: Asta n'o vrem! Nu vrem să ne sinucidem (să ne omorâm noi pe noi) de dragul nesătulului şi lipsei voastre de inimă!

De tăcea şi ţara noastră aşa, macar de un an, de un an şi jumătate, — azi noi am fi oameni cu rânduială, cu mulţămire, cu voie bună, — nu feţe acre cum suntem toţi! Că azvârlim din banii ţării câte 7 miliarde Lei pe an în datorii. Dacă aceşti bani ar fi opriţi în ţară numai un an, statul îşi plăteşte datoriile faţă de cei cărora e dator, şi îndată s'ar simţi o învârtire mai viuă de bani şi multe frunţi s'ar descreţi şi ştiţi voie în ţară ar fi. Pe când aşa? Toţi încruntaţi, şi ţăranii (cari nu pot câpăta bani dela oraşeni, dacă aceştia nu-şi iau plăţile), şi domnii, şi toţi cu vorbe grele în gură, că — ard'o focul de stăpânire, că... era mai bine nainte de război, că... să vie Turcii şi Tătarii numai să aducă mai bine! — Şi oamenii nu-şi dau seama că Turcii şi Tătarii de-ar veni, vai de ei de toţi ar fi, şi că turcii şi tătarii cari *ne pot* aduce mai-binele, sunt *guvernele noastre,* numai să iee odată hotărârea bărbătească de a le spune creditorilor străini, ce spunem noi mai des! Şi să vezi cum aceia se vor mula!

Ne pare bine, că de Anul nou putem aduce o veste bună de acest fel, — şi dacă mă întreagă, dar macar de jumătate! Guvernul de acolo se vede că s'a încredinţat că strigătul nostru al celor mulţi şi necăjiţi, e cel care cere bunele şi mântuirea ţării — *şi s'a plecat spre acest gând; porneşte pe acest drum!*

Intr'adevăr, foile din Bucureşti spun, că guvernul e hotărât a cere creditorilor străini, *să ne scadă ratele de plată ce le avem azi, la fundatate!* — Că fără a scădea acele rate, ei nu poate închela bugetul pe anul viitor, decât cu mari goluri, cu noi neputinţe de a plăti, cu noi îngrigări pentru ţară!

Şi când guvernul îşi spune acest gând, e semn că *îl va şi putea duce în deplinire!* Şi creditorii străini vor fi atât de „cuminţi" (de altă ca de vote bună!) a primi cererea, pentru ca să nu ajungă să facă şi parlamentul nostru ce a făcut cel francez, să zică: Apoi dacă nu ne înţelegi, *nu mai dau nimic!*

E un început. Nu ne bucurăm şi de atât. Va fi o uşurare pentru ţară. Deşi noi nu suntem mulţumiţi cu atâta. Noi am fi dorit, — şi va trebui să ajungem acolo!, — ca să fie ţara lăsată în pace, să răsufle uşurată, neplătind în datorile din afară, un an sau doi, *chiar nimic!*

Că cererea noastră, ca guvernul să meargă mai departe în uşurarea sarcinii datoriilor statului, — cu temei, o vedem şi din faptul, că vecina Bulgaria cerut, — şi a dobândit, — e ca să i-se dee voie a plăti pe viitor numai pe-a 4-a parte cât plătea până-acum! Cu mult mai mare uşurare, decât cerem noi.

Iar Belgia, bogata Belgie şi-a spus, de curând, părerea prin rostul parlamentului ei, urmând pilda Franţei şi spunând — nu mai pot! Uşurăţi, sau — nu mai câpătaţi!

Cu mare întârziere, dar totuşi, iaca, vin conducătorii statelor, a înţelege aceea ce noi, purtătorii sarcinilor, demult le cerem. — Uşurându-ne, fireşte, vom putea şi noi. — Şi atunci ne vom împlini iarăşi cu toţii, omeneşte, datorinţele faţă de stat.

GRĂBIŢI

cu reînoirea abonamentului, căci în curând oprim mersul la cei ce n'au trimis banii pe anul de faţă.

NOUTĂŢI

An-nou cu bine!

*

La Salonta, oraş în Bihor, la graniţă, cu peste 10.000 de locuitori, între cari abia peste 1000 de Români, luaţi şi parohia ortodoxă şi cea unită, erau până la războiu numai 1111 a unor parohii din vecini. — Românii ortodocşi şi-au ridicat acum o biserică frumoasă a lor, pe care au sfinţit-o la 29 Dec. cu pavadă mare. A venit la sfinţire Arhiereul Crişan din Oradea (Episcopul Preasfinţitului Ciorogariu) şi a venit administrul Crişan şi Prefectul şi lume aleasă. S'au rostit vorbiri înălţătoare de sulfete şi îndrăţoare în credinţă că nesmuţ românesc îşi întăreşte tot mai puternic aşezarea ca între multe hotare de cari l'a învredinţit Dumnezeu. Au venit la luminat Preasfinţitul Arhieru, d. Ministru şi încă vre-o 20 de frunţaşi ce au luat parte la marea bucurie sufletească a Românilor din Salonta.

*

Gerul de Crăciun pe la noi a lipsit de dela asta. Vremea, deşi rece, a fost totuşi destul de moale. — Dar nu aşa în vecina Iugoslavia. Deacolo se vesteşte, că la Belgrad şi împrejurimi, a fost un frig straşnic! La Split gerul a fost în ziua Iniţiile de Crăciun, de 25 grade!

*

„Permisele" de tren ca şi cărţelele cari aveau să fie schimbate la 31 Dec. fr. ale funcţionarilor, a pensionarilor, a invalizilor, ca şi cele ale zăriţăilor, sunt prelungite ca bune încă până la 31 Ianuarie. Aşa a hotărât Direcţia generală a Căilor Ferate, îindcă mai curând nu răzbeşte să le schimbe cu alele noi.

*

Avion prăbuşit peste o casă Un avion ce zbura asupra Parisului, îndreptându-se la 20 Dec. fr. în afară, la larg, când era asupra comunei vecine Antony, s'a văzut dându-se peste cap. Motorul lui luase foc. El căzu cu repezicluna mare asupra comunei, lăsând în aer o dâră de fum şi flăcări.. A căzut, aşa arzând, asupra unei case care a luat şi ea foc. — Mai multi locuitori dela stajul (rândul) de sus, au ţiut şi ţiu, în chip nevisat de laş, cât fără de ele, stăm în loc toţi cei cari ca ajutorul lor bun, cu împrumuturi dela ele, ne-am ajutat în nevoile noastre, — şi azi fără de ele, iacă nu ne putem mişca deloc, nici noi, nici ele!..

V. St. G.

Atragem luarea aminte a celor chiemeţi asupra acestui gând şi plan. Adânceacă-l, şi poate vor afla în el aceea ce toţi caută şi nu prea găsesc.

Iar pe cetitorii noştri îi rugăm: Să ne scrie şi ei părerile lor, ca ucelea să fie aflate şi auzite de celce pregătesc noua rânduire a vieţii economice.

Le facem loc cu plăcere în foile.

Unde nu mai e teamă de Dzeu şi credinţă în nimic sfânt, şi omul s'a prăbuşit în iadă, — aşa se „câştigă". Dar pedeapsa lui Dzeu îi va ajunge negreşit pe aceşti răzbători de sufleţe, cari lucrează din poruncă diavolului.

*

O întâmplare fără pereche s'a petrecut decurând în America. Un colonel, binecunoscut şi prăpăd de odată, mai în toamnă, s'a perdut urma. Căutat în toată ţările de soţia sa şi ai săi, a fost găsit peste 7 luni. Intr'un sat cam între munţi, unde trăia alţii lângă o familie de acolo. L'au dus napoi în oraş, dar văzând că e bolnav, l'au aşezat într'un spital. Aci a venit şi soţia sa şi-ai vadă, şi când l-au deştelat-o, el a zis:

— Nu cunosc pe femeia aceasta...

Medicii se miră de boala lui, care e o întunecare a minţii, — dar cludat e aceea, că de unde lucruri îşi aduce aminte şi vorbeşte de ale lumpede, ca om în toată firea, iar de altele nu-şi mai aduce aminte de loc. Jumătate de cap e bun de tot, jumătate e în întunerec.

*

Se ţinea moartea de el.. Un lucrător dela rafinaria de gazul „Orion" din Ploeşti, lucrând la ceva grabnic în noaptea de Crăciun, a lunecat de pe scheie şi era să cadă dela mare înălţime şi putea muri. Dar el, după lunecare, s'a prins de o bârnă de scheie şi a rămas atârnat acolo, până l'au ajuns alţii să se coboare. Fiind rănit uşor s'a dus la spital, unde i s'a pus legătura de lipsă pe rană şi a plecat acasă, mulţumind lui Dumnezeu că l'a scăpat din gura morţii. Dar moartea se vede că se ţinea după el. Mergând acasă, a făcut foc cu cărbuni în sobă, dar n'a închis uşa cum trebue, şi prin deschizătura au ieşit în casă gazurile din cărbuni, cari, pe neştiute l'au ameţit acolo în pat, şi dimineaţa a fost găsit mort, înecat de gazele otrăvitoare.

*

Dl Dr. Heim, primit de larga bunăvoinţă românească a fost *medic militar,* în Reg 39 Inf. din Moldova, — a arătat că năravul din fire n'are leacuri. El, doctor şi cât de militar, tot evreu e rămas, cu năravurile neamului său: vânătoarea după câştigul cu ori ce preţ! Ce-i păcia lui de jurământul pus de el pe lege, ce de haina de ofiţer, ce o purta, el *bani câştia...* Şi şi-i câştiga dând soldaţilor certificate de boală ca să poată merge acasă sau le dedea bilete de voie pentru concedi..

Dacă soldaţii nu se îmbulzeau aşa cum el i-ar fi dorit după astfel de Certificate, le scria el, că le „uşurează" plecarea sau şederea acasă. Şi cum în acel Regiment moldovenesc sunt mulţi soldaţi ţărani, aceştia îşi lăceau rost, de erau mai mulţi acasă, sănătoşi lun, decât la casarmă.

Parchetul (procurorul) militar a găsit mai multe scrisori de ale lui pământeşti Dr. Heim Moise, scrise soţiei lor în Bucureşti de aceeaşi. Pe temeiul lor, *l-au arestat.* El se zbate, că nici vinovat, şi mare e jelania de nu va dovedi încă lumii, că e numai o „greşeală" de a înţelege scrisul lui, dar şi e bazna curată. Nu să-şi dea pace altui, până nici scot alb din negru.

*

Soarta de călător pe mări. In zilele dintâi ale Decembrie fr. o ceată de 28 de învăţaţi francezi şi americani au plecat cu un vapor mai uşor, de pe insulele Capului Verde (aproape de India), ca să ajungă la gurile unăpului rău al Amazonelor (ed mai mare din lume) pentru a face acolo cercetări ştiinţifice: fotografiind împrejurimile, culegând din apă peşti şi animale cari pe aiurea nu se găsesc, şi de pe pământ plante şi gândaţi şi animale şi paseri, cari acolo sunt cu totul deosebite de alte lume.

Ar fi un mare câştig pentru ştiinţa omenească o cercetare şi o culegere de acest fel.

Cu acest gând a plecat ceata de învăţaţi francezi şi americani.

Dar pe la mijlocul lui Decembre lumea care îi urmărea, aşteptând ştiri dela ei prin telegrafia fără firi, începu a fi neliniştită, că de mai multe zile nu mai primea nici o ştire.

Inspre Crăciun grija tuturor îi mare de tot, căci veşti despre hotărâ-ăţăbatere în acele pârţi, veniră zile după zile. Şi se credea — acum se la ca lucru neîndoios, — că vaporul s'a scufundat în acele tărâmi. — Au plecat în căutarea lui mai multe vapoare şi l'au căutat zile întregi, fără act de de urmă.

*

Mare spaimă a cuprins pe locuitorii comunei Dărăte (Câmpu Brăşov) câteva zile nainte de Crăciun, — când în noaptea de 20 Decembrie marea Fabrică de bere „Czell" a luat foc! Au alergat îndată pompierii (locarii) din Braşov cu toate pompele lor de stins, şi după muncă de câteva ciasuri, au putut stinge focul. Au rămas însă pagube mari.

*

Şobolanii şi-au găsit un nou năraţ. E un învăţat american din Denver, care a lecuit o nouă otravă pentru cloţani, cu care oamenii pot unbla fără frică, pentrucă lor nu le strică nimic. E căpăţâna unei plante şi flori din Răsărit, ziză Scila roşie. Acestă floare, mâncată de animale, le face o greţă mare încât ele vomează, vară ce au mâncat şi apoi nu le mai este nimic. Şobolanii mâncându-o, capătă şi ei aceeaşi greţă, dar ei — nu pot vărsa! Aşa l-a făcut pe el firea, că n'au această putinţă de a-şi uşura stomacul de ce a intrat rău în el! Iar neputând ei vomia, silia ce le face, îi loveşte şi mor.

*

Crăciun prea negru vedea cu ochii săi tânera studentă Carmen Tatuc, de 20 de ani, din Academia Comercială din Bucureşti. Certată cu cei din casă, şi lipsită de bani a găsit o Crăciunul, pe care se îa văzut aşa de negru de data este încât s'a due la un hotel, a luat-o camară şi şi-a luat un glonţ de revolver în cap.

Ce va face Franţa?

mai drept:

Ce va face America?

In urma voiului dat de parlamentul Franţei, care la ca un mare strigăt de protestare împotriva ţinutei de cămătărească a Americei, — guvernul francez căzu şi abia peste o săptămână se putu aşeză altul în locul lui.

Lumea se întrebă, ce va face Franţa acum, sub conducerea nouă? — Până azi încă nu e curat, ce drum va lua noul guvern, drumul parlamentului (care spuse: nu plătim) sau a fostului guvern, care nu voia o rupere aşa răsunătoare a legăturilor de vechi prietenie cu America.

Se pare că America ar vrea să uşureze cu înaşă alegerea drumului pentru Franţa, întru cât a lăsat să se înţeleagă, că nu-i ea aşa de neîndupletească cum i-a ieşit vestea. A dat o vorbă că — Franţa îndăt să plătească şi ea (ca Anglia) rata ei, *fie şi cu întârziere,* dar să plătească îndăt, ca semn de aplicare spre înţelegere, şi atunci ea, America, stă de vorbă şi de târg asupra ratelor viitoare..

Dar mai nou vine vestea din America, că nici acolo nu merge lucrul aşa neted, faca de ce: America e, în privinţa Preşedinţilor, aşa dar a conducerii ei celei mai înalte, între pământ. Unul e preşedintele ce conduce toţi, Hower, şi altul Preşedintele nou ales, Roosevelt. Cel de azi mai are de stat în scaun doar o lună, apoi vine celălalt. Trebuile mari, cel de acum nu mai are putere să le hotărască el. Iar între el şi noul ales, să zice că sunt deosebiri mari de păreri. Hoower poate că ar vrea înţelegerea prin primirea propunerii Franţei, — dar se spune că Roosevelt nu e de acelaşi păreri cu tovarăşul său.

Semnele până azi încă arată, că — America slăbeşte coarda! Că vede, că e pe cale a se rupe. Şi primeşte (de altă ca de vote bună) să stee la târg. Ci, ca să nu fie umilită prea de tot, spune: Plătiţe acum odată, deşi cu întârziere, ca să pot eu arăta, că nici tu nu eşti îndărătnică de tot, şi apoi mă mai înmoi şi eu..

O înmoale vremurile vrăjmaşe, pe cari ea le-a făcut aşa vrăjmaşe prin cămătăria ce o face cu ţările cărora le-a dat împrumuturi.

— *Redacţiunea noastră se află în Bucureşti.*

Cei ce doresc ori scrie, ori-cine la foale sau în alte treburi ce în privesc ce ar avea în Bucureşti, afle cu adresa se este:

Ion I. Moţa, advocat,
BUCUREŞTI, 6,
Str. Isvor 43 bis.

Cât s'a dat de lucru italienilor, acolo unde pân'aci n'aveau ce lucra?

Apăsat de gândul că lipsa de lucru, şi astfel lipsa de câştig, e un venin foarte primejdios pentru sufletele celor ce sufăr de acea lipsă, — şi ştiind ca şi comunismul şi toate pornirile rele, numai acolo prind în popor, unde găsesc mulţi nemulţămiţi cari nu au un câştig, — guvernul italian a luat, de 10 ani încoace, de când e condus de Mussolini, sume insemnate în bugetul Statului, an de an, pentru a întreprinde lucrări noi, cari să scadă numărul muncitorilor şomeri (fără lucru). Şi a izbutit foarte mult în scopul său. — Iacă ce anume lucrări noi a îndeplinit, cari sunt de îndoit folos: că sunt de bine *scopului* pentru care s'au făcut, şi că au astupat sute de mii de guri flămânde, împuţinând mai mult ca în ori-care altă ţară şomerii, nemulţămiţii. In aceşti din urmă 10 ani, guvernul italian a făcut:

200 kilometri drumuri anume numai pentru automobile. Asta e ca în America, unde pe drumurile de ţară (şosele naţionale) nu mai umblă decât camioane grele de povară sau trăsuri de povară trase de animale, — iar automobilele aleargă ca vântul pe drumuri anume zidite pentru ele, din cărămidă arsă ca piatra şi pusă în dungă. Pe acele drumuri nu e o lingură de praf, căci şi cât e, îl sufă maşinile în goana, lor — şi automobilul nu se loveşte de nici o petricică, ci lunecă pe loc întins şi neted ca masa. Urmarea e, că acele automobile ţin cam de 3 ori cât ale noastre! Că ale noastre sărind huzdup! huzdup! prin gropi şi izbindu-se de petri, vai de arcurile şi de tot trupul lor! Pe când cele din America nu sufăr o scuturătură nici odată într'o lună, te miri unde şi de ce! Pe când un automobil pe drumurile noastre rele se strică de e o ruină în 5—6 ani, pe drumurile de automobile americane, rămâne 15—20 de ani tot bun.

Drumuri de acest fel a făcut acum şi Italia 2000 kilometri. Apoi: 2000 de kilometri drumuri de ţară noi (şosele).

Pe întindere de 100 kilometri au făcut pentru Căile Ferate italiene linii electrificate, (în locul locomotivelor cu cărbuni, locomotive împinse de putere electrică, aşa ca tramvaiele prin oraşe).

A sfredelit în munţi şi dealuri 20 de kilometri de tunele (drum prin pământ pentru trenuri, acolo unde în calea liniei ferate stătea un munte).

La Milano şi Florenţa a zidit gări (staţiuni) noi, foarte măreţe şi cari au dat mult de lucru până au fost gata, — afară de altele mai mici.

La Veneţia şi Livorno a zidit din nou *portul* (staţia de corăbii) mărindu-le foarte mult, iar alte vre-o 3 porturi le-a lărgit tare.

Pentru luptătorii din război, lipsiţi, invalizi, a zidit străzi întregi de case noi în Roma, Turin, Neapol şi altele, iar în oraşele zdrobite de cutremure mari, ca Messina, a zidit aproape toate casele dărâmate.

A făcut ca fabricile de electricitate, cari dădeau putere şi lumină electrică în oraşe şi în ţară, să crească şi să se înmulţească, încât în loc de 3 miliarde de kilowaţi (măsura puterii electrice, cum e kilogramul în greutăţi), dau azi 10 miliarde!

Iar ce e mai însemnat şi vrednic de pomenit, e, că: *a făcut pământ roditor 45.000 de hectare de locuri mlăştinoase*, în cari de mii de ani cântau broştele şi creştea pipirigul... — Şi sunt aproape gata a se face roditoare alte 70.000 hectare, făcându-se canale de scurgere a apei de pe ele şi din sânul lor. Măsurate, aceste canale (şanţuri mari) au o întindere de 410 kilometri, — pe lângă cei 360 kilometri de drumuri ce s'au tras în lungul şi latul acestor locuri, ca să poată merge peste ele cu carele şi plugurile.

In jurul Romei s'a dat fiinţă la 200 de ferme (moşii economice) noi, pentru lucrat pământul după îndrumările ştiinţei, crescându-se vite, paseri şi pregătindu-se brânzeturi, unt şi celelalte, din lapte, — aşa că oraşul Roma, primeşte azi mai mult ca de 2 ori atâtea lucruri de hrană de pe fermele din jurul său, decât mai nainte. Nainte vreme trebuia să-şi aducă în măsură mare şi carne şi paseri şi lapte şi de toate, de departe. Acum are cele mai multe de aci de aproape Pe aceste ferme au fost aşezaţi şi învăţaţi cum să lucreze şi ajutaţi a prinde putere, tot foşti luptători în război.

S'au făcut împăduriri întinse, cari să reguleze *ploile* (căci ploile trag la păduri, iar unde pădurile s'au pustiit, ele se răvarsă asupra şesurilor şi fac pagube prin răvărsări).

Pentru oraşe lipsite de apă, s'au zidit 1760 de apaducte (conducere de apă bună dela izvoare din munţi, prin ţevi. pe sub pământ, în oraş), şi vre-o 100 de rezervoare mari de apă.

Râul Po, fiindcă, aşa ca râurile de pe la noi, prin cotiturile sale strica mult pământ, — a fost regulat, adecă ţărmii lui îndreptaţi şi prinşi în ziduri tari, ca să meargă în pace, iar jurul să poată rodi îmbelşugat.

Iată înşirarea unor lucrări, cari fac lauda unui guvern. Că a ştiut prinde nevoia de coarne şi a o învinge. A dat lucru la milioane de lucrători, şi a făcut lucrări cari aduc şi mulţimii lipsite de lucru, şi ţării, mare folos. A cheltuit 30 de miliarde (30 de mii de milioane), dar toate acelea aduc azi camătă bogată.

A reapărut gazeta „Pământul Strămoşesc" în Iaşi, Str. Florilor, 26.

De vorbă cu cetitorii.

In anul de faţă, am hotărât să dăm cetitorilor nostri ca şi în trecut, pe lângă „Libertatea" şi **„Foaia Interesantă"!**

Şi pentru ca să rămânem tot la hotărârea noastră, de a da poporului o

Foaie ca pentru zilele de azi

adecă ţinând samă de greutăţile de azi, de lipsa de bani a oamenilor, — statorim preţul foilor noastre aşa împreună:

„Libertatea" cu „Foaia Interesantă" cu numai 120 Lei pe an!,

60 Lei pe jumătate de an, 30 Lei pe 3 luni.

Având în vedere, că aşa, două foi împreună, se dădeau cu 160 Lei pe an, preţul ce-l facem acum, e preţ mai mult decât binevoitor faţă de cetitorii nostri din popor.

Afle însă aceşti fraţi cetitori, că numai aşa vom putea da foile aşa mari, bogate în cuprins şi cu chipuri, dacă găsim şi noi la popor *aceeaşi bunăvoinţă faţă de noi*, — bunăvoinţă care ni se va arăta *prin câştigarea de cât mai mulţi abonaţi la aceste foi!*

Japonia — tace şi face.

După-ce rupse din China uriaşa bucată de ţară Manciuria, în ciuda „marilor puteri" de pe glob, cari nu vedeau bucuroase (unele) întinderea puterii Japoniei pe uscat, — Japonia, folosind isteţ împrejurările şi vremile, îşi acopere bine spatele şi coastele de ori-ce loviturі, — ca pe cele din faţă să le poată cu aţât mai bine întâmpina.

Ea are în faţa sa ca o ameninţare multă Statele Unite ale Americei, iar în coastă are pe China. De aceea ea s'a pus pe lucru, ca macar cu Rusia, cea din spatele ei, să se ştie împăcată...

Căutând anume punctele de înţelegere şi folosele ce pot avea una dela alta, a arătat Rusiei că ea poate avea bun folos pe urma unei înţelegeri cu Japonia. Şi Rusia a văzut şi a priceput că aşa-i. Şi a poftit să închee întâi oarecari înţelegeri economice, cari leşind bine, Japonia i-a cerut şi o înţelegere politică. Să închee între ele şi un „pact de neagresiune", adecă: un legământ de a nu se mai ataca cu războiu una pe alta.

Rusia a zis: Imi vine bine un astfel de „pact" (legământ), căci de m'oi încurca odată în războiu în oarecare parte, apoi mai frică îmi era de o lovitură din spate din partea ta Japonie, care puteai înainta prin Siberia mea încoace, fiindu-mi fu vecină şi cam lăcomind tu la Siberia mea...

Japonia a zis: Dar mie îmi pare şi mai bine. Caci cuscra America e tot cu ochii la mine şi tare ar dori să mă poată prinde odată la strâmtoare... China dincolea la fel. Şi eu am nevoe (lipsă) de pace *ca să mă pot întări în Manciuria!..* Bine că am pus eu piciorul în aceasta ţară, încă odată cât toată Japonia mea. Acum numai răgaz îmi trebue să-mi adâncesc rădăcinile în ea în nouă...

Prin pactul de neagresiune cu Rusia, Japonia se dovedeşte de nou o isteaţă „Tace şi face", — în vreme-ce alte „State mari" se hărîie între ele şi se subsapă şi nu mai ştiu cum să-şi pună una sub alta dinamita!..

Nebunii domneşti.

Sunt unii oameni cari, deşi ar avea ce lucra, totuşi se apucă de câte un lucru care îi poţi numi curată nebunie.

Aşa un gazetar din Dania, Peter Nissem, a luat asupra sa sarcina de bună voie, de a încungiura pământul mergând — *pe jos în pantofi uşori de casă...*

Zis şi făcut.

A pornit dela el de-acasă acu-s 7 ani, şi de-atunci tot bate lumea sub tălpile picioarelor sale, în pantofi uşori de casă.

A făcut pân'acum 45.000 de kilometri, dintre cari numai 3000 l-a făcut cu vaporul, după-ce în drumul său întâlnise marea cutare, ba cutare, pe care n'avea cum s'o calce cu pantofii săi. S'a urcat dar pe vapor până la celalalt ţărm, — şi iară hai şi hai pe jos.

El se află acum, venind de pe cealaltă laturе a pământului, în partea de Miază-zi a Franţei, — de unde mai are dară să mai bată sub tălpi Germania şi încă vre-o 2 ţări mai mici, şi va fi la ţinta sa, la locul de pe care a plecat acum 7 ani, din Danemarca.

Povestеşte că mai greu i-a fost a trece prin China, prin această ţară uriaşă şi fără bună rânduială şi pace, ca în ţările Europei. Şi mai spune că mergând aşa pe şosea (drum de ţară), o pereche de pantofi îi ţineau numai 320 de chilometri... Aşa că el trebuia să aibă totdeauna în spate câte-va perechi de pantofi, ca să-i poată schimba unde împrejurările îi vor cere. Se bucură foarte că acum — nu mai are mult, şi va fi de nou „acasă".

Casă de vânzare.

Vând jumătate din casă, cu întrare separată, la vre-un depunător al băncii Ardeleana.

Casa să află la Centru.

Adresa la adm. foii.

Tipografia „Libertatea" (Nouă), Oraştie.